

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2014/140
Karar Sayısı : 2015/85
Karar Tarihi : 8.10.2015
Resmi Gazete Tarih-Sayısı : 24.11.2015-29542

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Çankırı 1. Asliye Ceza Mahkemesi (E.2014/140, E.2014/141)

İTİRAZLARIN KONUSU: 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin;

1- (1) numaralı fıkrasında yer alan "*Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;*" bölümünün, fıkranın (b) bendinde yer alan "*.seçilme ehliyetinden.*" ibaresi yönünden,

2- (1) numaralı fıkrasında yer alan "*.hapis cezasına.*" ibaresinin, fıkranın (b) bendi yönünden,

3- (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*Seçme ve.*" ve "*.ve diğer siyasi hakları kullanmaktan*" ibarelerinin,

4- (2) numaralı fıkrasının, aynı maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi yönünden,

5- (4) numaralı fıkrasında yer alan "*Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya.*" ibaresinin, aynı maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi yönünden,

Anayasa'nın 2., 10., 11., 12., 13., 66., 67., 68., 69., 70., 71., 72., 73., 74., 76. ve 101. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Sanıklar hakkında hırsızlık ve yaralama suçlarından dolayı açılan kamu davalarında, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptalleri için başvurmuştur.

I- İPTALİ İSTENİLEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralları da içeren 53. maddesi şöyledir:

"Madde 53- (1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

b) Seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan,

c) Velayet hakkından; vesayet veya kayyımlığa ait bir hizmette bulunmaktan,

d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,

e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten,

Yoksun bırakılır.

(2) Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.

(3) Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayyımlik yetkileri açısından yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz. Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında birinci fıkranın (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmamasına karar verilebilir.

(4) Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fîli işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(5) Birinci fıkrafta sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkûmiyet halinde, ayrıca, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Bu hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla sadece adli para cezasına mahkûmiyet halinde, hükümde belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Hükmün kesinleşmesiyle icraya konan yasaklama ile ilgili süre, adli para cezasının tamamen infazından itibaren işlemeye başlar.

(6) Belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir. Yasaklama ve geri alma hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girer ve süre, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlar."

II- İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Serruh KALELİ, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN, M. Emin KUZ ve Hasan Tahsin GÖKCAN'ın katılımlarıyla 11.9.2014 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantılarında, dosyalarda eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- BİRLEŞTİRME KARARI

2. 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "*Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak*" bölümünün ve (2) numaralı fıkrasının, (1) numaralı fıkranın (b) bendinde yer alan "*.seçilme ehliyetinden.*" ibaresi yönünden iptallerine karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2014/140 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, E.2014/141 sayılı dosyanın esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2014/140 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, 8.10.2015 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

3. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Hakan ATASOY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Kanun'un 53. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "*Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak*" Bölümünün, Fıkranın (b) Bendinde Yer Alan "*.seçilme ehliyetinden.*" İbaresinin Yönünden İncelenmesi

1- İtirazın Gerekçesi

4. Başvuru kararında özetle, Anayasa'nın 76. maddesinin (2) numaralı fıkrasında taksirli suçlar hariç olmak üzere, bir yıl veya daha fazla hapis cezasına hükmedilenlerin affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemeyeceğinin ifade edildiği, itiraz konusu kuralın seçilme ehliyeti yönünden Anayasa'daki düzenlemeye uygun olmadığı, Kanun'un 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre hapis cezasının asgari haddinin Kanun'da aksi belirtilmeyen hâllerde bir ay olduğu, bu düzenleme karşısında kişilerin bir yıldan az hapis cezasına mahkûmiyetleri hâlinde dahi seçilme ehliyetinden yoksun bırakılabilecekleri belirtilerek kuralın, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*.seçilme ehliyetinden.*" ibaresi yönünden Anayasa'nın 11., 12., 13., 67., 76. ve 101. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

5. İtiraz konusu kural ile kişilerin kasten işlemiş oldukları suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak seçilme ehliyetinden yoksun bırakılmaları öngörülmüştür.

6. Anayasa'nın, seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma haklarını düzenleyen 67. maddesinin birinci fıkrasında, "*Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.*" milletvekili seçilme yeterliğini düzenleyen 76. maddesinin ikinci fıkrasında da "*En az ilkökul mezunu olmayanlar, kısıtlılar, yükümlü olduğu askerlik hizmetini yapmamış olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar; zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, (Değişik ibare: 27.12.2002 - 4777/1 md.) terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler.*" hükmü yer almaktadır.

7. Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasından, kişilerin seçilme ehliyetinden yoksun bırakılabilmesi için, mahkûm olunan suçun kasten işlenmiş ve hapis cezasını gerektiren bir suç olmasının yeterli görüldüğü anlaşılmaktadır. Kanun'un 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, süreli hapis cezasının kanunda aksi belirtilmeyen hâllerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamayacağı ifade edilmiştir. Bu durumda kasten işlenen suç nedeniyle hükmedilen bir yıldan az hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde de seçilme ehliyetinden yoksunluk söz konusu olabilecektir. Oysa Anayasa'nın 76. maddesinin ikinci fıkrasında, belirli suçlardan hüküm giymiş olanların affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemeyecekleri belirtilmekle birlikte, bu kapsamda yer almayan suçlar yönünden de taksirli suçlar hariç bir yıl veya daha fazla hapis cezasına hüküm giymiş olanların milletvekili seçilemeyecekleri kabul edilmiştir. Bir başka deyişle, Anayasa'nın 76. maddesinde sayılan suçlar dışında taksirli suçlar hariç toplam bir yıldan az hapis cezasına mahkûm olma hâli, milletvekili seçilmeye engel bir durum olarak öngörülmemiştir.

8. Bu nedenle, kişilerin kasten işlemiş oldukları suçtan dolayı bir yıldan az hapis cezasına mahkûm olmaları hâlinde dahi seçilme haklarından yoksun bırakılmalarını öngören itiraz konusu kural, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*seçilme ehliyeti*" yönünden Anayasa'nın 76. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

9. Kural, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*seçilme ehliyetinden.*" ibaresi yönünden Anayasa'nın 76. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 11., 12., 13., 67. ve 101. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

B- Kanun'un 53. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "*hapis cezasına.*" İbaresinin, "*Seçme ve seçilme ehliyetinden...*" İbaresini Yönünden İncelenmesi

1- İtirazın Gerekçesi

10. Başvuru kararında özetle, Anayasa'nın 76. maddesinin ikinci fıkrasında hırsızlık suçundan mahkûm olanların, cezanın türü ve miktarı ne olursa olsun milletvekili seçilemeyecekleri belirtilmiş olmasına rağmen, itiraz konusu ibare nedeniyle hırsızlık suçundan para cezasına mahkûm olan ya da hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilenlere Kanun'un 53. maddesinin uygulanmayacağı, dolayısıyla bu kişilerin seçilme ehliyetinden yoksun bırakılmamış olacakları belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 10., 11. ve 76. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

11. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca, itiraz konusu kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 67. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

12. İtiraz konusu ibareyle, kişilerin seçme ve seçilme ehliyetinden yoksun bırakılmalarını gerektirecek cezanın, kasten işlenen bir suç nedeniyle mahkûm olunan hapis cezası olduğu hüküm altına alınmıştır.

13. Anayasa'nın 13. maddesinde, *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir.

14. Anayasa'nın, seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma haklarını düzenleyen 67. maddesinde, *"Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir."*

(Değişik: 23.7.1995-4121/5 md.) Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.

(Değişik: 17.5.1987-3361/1 md.; 23.7.1995-4121/5 md.) Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halkoylamasına katılma haklarına sahiptir.

Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir.

(Değişik: 23.7.1995-4121/5 md.) Silah altında bulunan er ve erbaşlar ile askerî öğrenciler, (Ek ibare: 3.10.2001-4709/24 md.) taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde (Değişik ibare: 3.10.2001-4709/24 md.) oy kullanılması ve oyların sayım ve dökümünde seçim emniyeti açısından alınması gerekli tedbirler Yüksek Seçim Kurulu tarafından tespit edilir ve görevli hâkimin yerinde yönetim ve denetimi altında yapılır.

(Ek fıkra: 23.7.1995-4121/5 md.) Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.

(Ek fıkra: 3.10.2001-4709/24 md.) Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz. " hükmü yer almaktadır.

15. Demokratik toplumlarda temel hak ve özgürlükler yönünden serbestlik asıl, sınırlama ise istisnadır. Anayasalar temel hak ve özgürlüklerin hangi nedenlerle ve ne ölçüde sınırlandırılabileceğini belirlemektedir. Bu anlamda, Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin kurallara yer verilmiştir.

16. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihat hâlini alan kararlarında belirtildiği üzere, her temel hak ve özgürlüğün doğasından kaynaklanan sınırları da bulunmaktadır. Birlikte yaşamının zorunlu sonucu olarak, hak ve özgürlüklerin başkalarının aynı hak ve özgürlüklerden faydalanmasını engelleyici, başkalarına zarar verici mahiyette kullanılmaması gerekir. Ayrıca, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kuralların da bir diğer temel hak ve hürriyetin sınırını oluşturabilmesi mümkündür.

17. Anayasa'nın "Siyasî Haklar ve Ödevler" başlıklı bölümünde yer alan seçme hakkı, yalnızca bir hak olmayıp aynı zamanda bir görev olarak da belirlenmiştir. Bir halk yönetimi olan ve ulusal egemenliği en iyi biçimde yaşama geçiren, çoğulcu, katılımcı, kurallar ve kurumlar düzeni demokrasilerde devlet yönetiminin olmazsa olmaz koşullarından olan seçme

hakkı milli iradenin belirlenme aracıdır ve demokrasinin en doğal ve en temel göstergesidir. Seçme hakkı, demokrasiye anlam veren ve onu yaşama geçiren bir haktır. Bu bağlamda vatandaşların en temel haklarından biri olan seçme hakkı, bu hakkın en geniş şekilde kullanılması olanağı ile anlam kazanacağından Anayasa'nın ve ona uygun olarak çıkarılacak yasanın belirleyeceği zorunlu durumlar dışında kısıtlanmaması gerekir.

18. Demokratik ülkelerde, seçme hakkına sahip olanları ve kimlerin oy kullanabileceğini belirlemeye yönelik tercihlerde bulunma konusunda kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmakla birlikte, kanun koyucunun bu yetkisi anayasayla sınırlı olup yapılacak düzenlemelerin, anayasal ilkeler ile temel hak ve hürriyetleri ihlal etmemesi gerekir. Anayasal demokrasinin temelinde, herkesin doğuştan ve insan olması nedeniyle sahip olduğu temel hakların çoğunluğun iradesine rağmen korunması, bu hak ve özgürlüklerin oylama konusu dahi yapılamaması düşüncesi yatmaktadır. Bu anlamda temel hak ve özgürlükler, demokratik siyasi iktidarların anayasal sınırlarını oluşturmaktadır. Kanunla bu sınırlara uyulup uyulmadığını denetleme görev ve yetkisi de hiç kuşkusuz Anayasa Mahkemesine aittir.

19. Temel hak ve hürriyetler bakımından meşru amaçla getirilen sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen kriterlere aykırı olamaz. Bu anlamda dava konusu kurallar yönünden de kanun koyucunun, Anayasa'nın 67. maddesi uyarınca seçme hakkının kapsamını tespit etme ve düzenleme yetkisi ile ilgili getirdiği düzenlemelerin Anayasa'nın 13. maddesine aykırılık taşıması gerekir.

20. Temel hak ve özgürlükler özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'da öngörülen sebeplerle ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dokunulamayacak "öz", her temel hak ve özgürlük açısından farklılık göstermekle birlikte kanunla getirilen sınırlamanın hakkın özüne dokunmadığının kabulü için temel hakların kullanılmasını ciddî surette güçleştirip, amacına ulaşmasına engel olmaması ve etkisini ortadan kaldırıcı bir nitelik taşıması gerekir.

21. Temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın yapılan sınırlamalar yönünden ise bu sınırlamaların, demokratik toplum düzeninin gerekleri ile ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Bir başka deyişle, öze dokunan sınırlamalar, "*demokratik toplum düzeninin gerekleri*" ve "*ölçülülük*" ilkelerine evleviyetle aykırı olacağından, temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunan sınırlamalar yönünden "*demokratik toplum düzeninin gerekleri*" ve "*ölçülülük*" ilkeleri bakımından ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

22. Öze dokunma yasağını ihlal etmeyen müdahaleler yönünden gözetilmesi öngörülen "*demokratik toplum düzeninin gerekleri*" kavramı, öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmalarını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendilerini göstermelerini gerektirmektedir. "*Demokratik toplum düzeninin gerekleri*"nden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik ve ölçülü olmasını ifade etmektedir.

23. Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen "*ölçülülük ilkesi*", temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin başvurularda dikkate alınması gereken bir diğer ilkedir. Demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkeleri, iki ayrı kriter olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki kriter arasında sıkı bir ilişki vardır. Temel hak ve özgürlüklere yönelik herhangi bir sınırlamanın, demokratik toplum düzeni için gerekli nitelikte, başka bir ifadeyle

öngörülen kamu yararı amacını gerçekleştirmekle birlikte, temel haklara en az müdahaleye olanak veren ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının incelenmesi gerekir.

24. Ölçülülük, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanma amaçları ile sınırlama araçları arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple, kuralın hedeflenen amaca ulaşabilmek için elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

25. Belirtilen nitelikleri gereği, Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ve aralarında sıkı bir ilişki bulunan, "*temel hak ve hürriyetlerin özü*", "*demokratik toplum düzeninin gerekleri*" ve "*ölçülülük ilkesi*" kavramları, bir bütünün parçaları olup, "*demokratik bir hukuk devleti*"nin özgürlükler rejiminde gözetilmesi gereken temel ölçütleri oluşturmaktadır.

26. Demokratik toplum, milli iradenin belirlenme aracı olan seçme hakkının en geniş şekilde kullanılabilirdiği bir düzeni gerektirir. Demokrasilerde devlete düşen görev, bireyin genel, eşit, bireysel, gizli ve serbest seçme hakkını kullanabilme imkânına sahip olmasını sağlamak, özellikle de bu imkânı ortadan kaldırmaya yönelik tutumlardan kaçınmak ve bu yönde gelebilecek olumsuz müdahaleleri engellemektir. Seçme hakkına demokratik toplum düzeni yönünden zorunlu olmadıkça Devletin müdahale etmemesi gerekir. Bu hak meşru amaçlarla sınırlandırılabilir ise de bu sınırlama kişilerin bu hakkını yok edecek veya kullanılamaz hale getirecek şekilde yapılmamalıdır.

27. Demokrasilerde halkın yasalara bağlılığı olgusunun herkesi kapsayıcı biçimde algılanması ve tanımlanması gerekir. Bunu gerçekleştiren ilke, "*genel oy*" ilkesidir. Genel oy, vatandaşların seçmen olabilme hakkını servet, eğitim, cinsiyet ve ırk bakımlarından sınırlamayan bir seçim olgusudur. Genel oy tanımındaki "*genel*" sözcüğü, seçme yeterliliğine sahip olanların oy kullanmalarını anlatır. Seçmen yeterliliği için Anayasa ve yasalarda yer alan koşulların genel oy ilkesini zedelediği, seçmen olabilmek için öngörülen koşulların topluma yarar sağlamak için konulduğu varsayılır.

28. İtiraz konusu kuralla, madde gerekçesinde belirtildiği üzere işlediği suç nedeniyle toplumda kişiye karşı duyulan güvenin sarsılması nedeniyle suçlu kişinin özellikle güven ilişkisinin varlığını gerekli kılan belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Kasten işlediği suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm olan kişinin seçme hakkını kullanmaktan yoksun bırakılmasının öngörüldüğü kuralın söz konusu amaca ulaşmak için elverişli ve gerekli olduğu söylenebilir.

29. Bununla birlikte ölçülülük ilkesi gereğince, getirilen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin bulunması gerekmektedir. Orantılılık olarak da ifade edilen ölçülülüğün bu alt ilkesi, amaca ulaşmak için gerekli olan önlemin alınmasına imkân tanımakta, ancak amaca ulaşmak için gerekli olmayan önlemlere başvurulmasına ve ilgili hakkın ölçsüz bir şekilde sınırlanmasına müsaade etmemektedir. Demokratik bir toplumda, temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın, bu sınırlamayla güdülen amacın gerektirdiğinden fazla olmaması gerekir. Orantılılık ilkesi, meşru bir amaca ulaşmak için gerekli olan sınırlayıcı araçlardan daha hafif olanı tercih edilebilecekken daha ağır olanına başvurulmasına izin vermez.

30. Seçme hakkına sahip olan bir kimse, bu hakkını oy verme yoluyla açığa vurur. Bu bağlamda seçme hakkının, bu hakkın pratiğe yansıtılması şeklinde ifade edilebilecek olan oy kullanma hakkından ayrı düşünülemeyeceği açıktır. Anayasa'nın 67. maddesinde,

vatandaşların, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme hakkına sahip olduğu, seçimlerin serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım döküm esaslarına göre yargı yönetim ve denetimi altında yapılacağı, onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşının seçme hakkına sahip olduğu, bu hakkın kullanılmasının kanunla düzenleneceği ifade edilmiştir. Maddede ayrıca taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oy kullanamayacağı belirtilmektedir. Düzenleme yalnızca kasten işlenen bir suçtan dolayı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oy kullanamayacağını düzenlediğinden ceza infaz kurumunda bulunmayan hükümlülerin oy kullanmaları bakımından anayasal bir engel bulunmamaktadır.

31. İtiraz konusu ibareyle getirilen düzenleme incelendiğinde, hükümlülerin, ceza infaz kurumunda bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kasten işlenen suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin, kişinin seçme hakkından yoksun bırakılmak için yeterli olduğu anlaşılmaktadır. Kuralla, söz konusu hükümlülerin seçme hakları, cezanın infazının fiilen ceza infaz kurumunda gerçekleştirildiği süreyi aşacak şekilde sınırlandırılmaktadır. Bu suretle kuralla seçme hakkına getirilen sınırlama, Anayasa'da seçme hakkının bir tezahürü olarak ifade edilebilen oy kullanma hakkının Anayasa'da açıkça ifade edilen sınırlarını aşmakta, hükümlünün ceza infaz kurumunda bulunup bulunmadığı dikkate alınmaksızın kategorik bir şekilde kasten işlenen tüm suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûmiyet halinde seçme hakkına sınırlama getirilmektedir. Kuralla getirilen sınırlama demokratik toplum düzeninde gerekli olmayan ölçüsüz bir sınırlama niteliğinde olduğundan Anayasa'ya aykırıdır.

32. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu *"hapis cezasına."* ibaresi Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"seçme ve..."* ibaresi yönünden Anayasa'nın 13. ve 67. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

33. İtiraz konusu ibare, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"seçme ve."* ibaresi yönünden Anayasa'nın 13. ve 67. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 10., 11. ve 76. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

34. Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *"Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak"* ibaresi, (1) numaralı fıkranın (b) bendinde yer alan *"seçilme ehliyetinden."* ibaresi yönünden iptal edildiğinden, konusu kalmayan itiraz konusu ibarenin Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"seçilme ehliyetinden."* ibaresi yönünden iptali talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

C- Kanun'un 53. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinde Yer Alan *"ve diğer siyasi hakları kullanmaktan"* İbaresinin "diğer siyasi hakları kullanmaktan" İbaresinin "diğer siyasi hakları kullanmaktan" İbaresinin Yönünden İncelenmesi

1- İtirazın Gerekçesi

35. Başvuru kararında özetle, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"ve diğer siyasi hakları kullanmaktan"* ibaresinin, yoksun bırakılacak siyasi hakların hangi haklar olduğunun açıkça belirtilmemesi nedeniyle belirsizlik içerdiği, sınırlarının belirgin olmadığı, bu şekliyle Anayasa'nın 66 ilâ 74. maddeleri arasında düzenlenen ve aralarında dilekçe hakkı ve bilgi edinme hakkı gibi hakların da bulunduğu siyasi hak ve

ödevlerin tamamını içerdiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10., 11., 12., 13., 66., 67., 68., 69., 70., 71., 72., 73., 74. ve 76. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

36. Kanun'un itiraz konusu ibarenin de yer aldığı 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde, kişinin, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak yoksun bırakılacağı siyasi haklar belirtilmiş olup seçme ve seçilme ehliyetinin yanı sıra itiraz konusu ibare ile diğer siyasi hakları kullanmaktan yoksun bırakılacağı da hükme bağlanmıştır.

37. Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan devlettir.

38. Kanun koyucu, düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Cezai ve idari yaptırımlar içeren düzenlemeler bakımından bu ilkenin taşıdığı önem daha da açıktır. Ölçülülük ilkesi, "*elverişlilik*", "*gereklilik*" ve "*orantılılık*" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "*Elverişlilik*", başvuru önlemin ulaşmak istenen amaç için elverişli olmasını, "*gereklilik*" başvuru önlemin ulaşmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını ve "*orantılılık*" ise başvuru önlem ve ulaşmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kurala uyulmaması nedeniyle kanun koyucu tarafından öngörülen yaptırım ile ulaşmak istenen amaç arasında da "*ölçülülük ilkesi*" gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur.

39. Siyasi haklar, devletin kuruluş ve işleyişi ile ilgili temel haklardır. Bu haklar kişiye toplumun temel kural ve yapılarını etkilemek üzere doğrudan hareket etme olanağı tanır, bu nedenle demokrasinin temelini oluştururlar. Kuralla, kişinin, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak seçme ve seçilme hakkının yanı sıra diğer siyasi haklardan da yoksun bırakılacağı belirtilmiş olup söz konusu diğer siyasi hakların, seçme ve seçilme hakları hariç olmak üzere Anayasa'da sayılan siyasi haklar olduğu anlaşılmaktadır.

40. Siyasi haklar, Anayasa'nın 66 ilâ 74. maddelerinde yer almakta ve Anayasa'nın 66. maddesinde Türk vatandaşlığı; 67. maddesinde, seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma hakları; 68. maddesinde siyasi parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma; 69. maddesinde siyasî partilerin uyacakları esaslar; 70. maddesinde kamu hizmetine girme hakkı; 71. maddesinde mal bildirimi; 72. maddesinde vatan hizmeti; 73. maddesinde vergi ödevi; 74. maddesinde ise dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı düzenlenmektedir.

41. Kanun koyucu tarafından gerekçede ifade edildiği gibi suçlu kişinin özellikle güven ilişkisinin varlığını gerekli kılan belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılması kabul edilebilir ise de kişinin Anayasa'da belirtilen tüm siyasi haklardan yoksun bırakılmasının sonucunu doğuran kuralın, ulaşmak istenen amaç bakımından gerekli olduğu söylenemez. Bu nedenle kuralın hukuk devletinin temel ilkelerinden biri olan ölçülülük ilkesine aykırı olduğu açıktır.

42. Açıklanan nedenlerle Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan ".ve diğer siyasi hakları kullanmaktan" ibaresi, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

43. Kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden, Anayasa'nın 10., 11., 12., 13., 66., 67., 68., 69., 70., 71., 72., 73., 74. ve 76. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

44. Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan ".ve diğer siyasi hakları kullanmaktan" ibaresi iptal edildiğinden, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan ve konusu kalmayan ".hapis cezasına." ibaresinin "diğer siyasi hakları kullanmaktan" ibaresi yönünden iptali talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

D- Kanun'un 53. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinde Yer Alan "Seçme ve." İbaresinin İncelenmesi

1- İtirazın Gerekçesi

45. Başvuru kararında özetle, Anayasa'nın 67. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında onsekiz yaşını doldurmuş vatandaşların seçme hakkına, başka bir ifadeyle seçme yeterliğine sahip olduklarının ifade edildiği, seçmen ve seçme hakkının 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 6. maddesinde Anayasa'daki bu düzenleme doğrultusunda düzenlendiği, ayrıca Kanun'un 8. maddesinde kimlerin seçmen olamayacağı, 7. maddesinde ise seçmen olmalarına rağmen oy kullanamayacak olanların gösterildiği, hırsızlık suçundan mahkûmiyet hâlinin Anayasa'da ve ilgili kanunlarda seçme yeterliğine engel bir durum olarak ifade edilmediği, bu bağlamda Anayasa'nın 67. maddesinin beşinci fıkrasında seçme hakkına değil, cezaevinde bulunan hükümlüler yönünden oy kullanmaya yönelik kısıtlama getirildiği, seçme yeterliğinin oy kullanmadan daha geniş bir kavram olduğu ve farklı bir anlam içerdiği, itiraz konusu ibare ile Anayasa'da belirtilen koşullar çerçevesinde kişilerin oy kullanmaktan yoksun bırakılmaları yerine seçme yeterliğinden yoksun bırakılmalarının ayrımcılık yaratan bir niteliğinin de bulunduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 10., 11., 12., 13. ve 67. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

46. Kanun'un itiraz konusu ibarenin de yer aldığı 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde, kişinin, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak yoksun bırakılacağı siyasi haklar belirtilmiş olup itiraz konusu ibare ile bu haklardan birinin de seçme ehliyeti olduğu hükme bağlanmıştır.

47. Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan ".hapis cezasına." ibaresi aynı maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "seçme ve." ibaresi yönünden iptal edildiğinden konusu kalmayan Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "seçme ve." ibaresi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

E- Kanun'un 53. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının, Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendi Yönünden İncelenmesi

1- İtirazın Gerekçesi

48. Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kural gereğince, hapis cezası ile mahkûm olmuş kişilerin infaz bitene kadar, ceza ve infaz kurumunda bulunmadıkları koşullu salıverilme döneminde dahi, seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan yoksun bırakıldıkları, ayrıca kuralın Anayasa'nın 76. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "*affa uğramış olsa bile*" ibaresiyle çeliştiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 11., 12., 13., 66., 67., 68., 69., 70., 71., 72., 73., 74., 76. ve 101. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

49. İtiraz konusu kural ile kişinin, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar Kanun'un 53. maddesinde belirtilen hakları kullanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

50. Anayasa'nın 67. maddesinin beşinci fıkrasında, "*taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar...*" denilerek, yalnızca kasten işledikleri suç nedeniyle ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oy kullanamayacakları ifade edilmiştir. Dolayısıyla ceza infaz kurumunda bulunmayan hükümlülerin oy kullanmalarına anayasal bir engel bulunmamaktadır.

51. Kasten işlediği bir suç nedeniyle mahkûm olduğu hapis cezasının infazının tamamlanıncaya kadar geçecek süre zarfında kişinin seçme hakkını kullanamayacağını öngören itiraz konusu kural, cezanın infazının fiilen ceza infaz kurumunda gerçekleştirildiği süreyi aşacak şekilde sınırlandıran bir düzenleme niteliği taşıdığından, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*seçme ve.*" ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırıdır.

52. Öte yandan, Kanun'un 53. maddenin (1) numaralı fıkrasına göre, kişilerin seçilme ehliyetinden yoksun bırakılabilmesi için, mahkûm olunan suçun kasten işlenmiş ve hapis cezasını gerektiren bir suç olması yeterlidir. Kanun'un 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre ise süreli hapis cezası kanunda aksi belirtilmeyen hâllerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamayacaktır. Bu durumda kasten işlenen suç nedeniyle hükmedilen bir yıldan daha az süreli hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar kişiler seçilme ehliyetinden yoksun bırakılacaktır. Oysa Anayasa'nın, 76. maddesinin ikinci fıkrasında, taksirli suçlar hariç toplam bir yıldan az hapis cezasına mahkûm olma hâli milletvekili seçilmeye engel bir durum olarak öngörülmemiştir. Bu nedenle kişilerin kasten işlemiş oldukları suçtan dolayı bir yıldan az hapis cezasına mahkûm olmaları hâlinde dahi seçilme haklarından yoksun bırakılmalarını öngören itiraz konusu kural, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*seçilme ehliyetinden.*" ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırıdır.

53. Açıklanan nedenlerle kural, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*seçme ve seçilme ehliyetinden.*" ibareleri yönünden Anayasa'nın 67. ve 76. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

54. Kural, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*seçme ve seçilme ehliyetinden.*" ibareleri yönünden Anayasa'nın 67. ve 76. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden, Anayasa'nın 2., 11., 12., 13., 66., 68., 69., 70., 71., 72., 73., 74. ve 101. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

55. Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*.ve diğer siyasi hakları kullanmaktan*" ibaresi iptal edildiğinden, konusu kalmayan kuralın Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*.ve diğer siyasi hakları*"

kullanmaktan" ibaresi yönünden iptali talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

F- Kanun'un 53. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "*Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya.*" İbaresinin, Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendi Yönünden İncelenmesi

1- İtirazın Gerekçesi

56. Başvuru kararında özetle, Anayasa'nın 76. maddesinin ikinci fıkrasında, hırsızlık suçundan mahkûmiyet hâlinin, cezanın türü, süresi ve ertelenmiş olup olmamasına bakılmaksızın milletvekili seçilmeye engel olduğu belirtilmesine rağmen, itiraz konusu ibare nedeniyle, kısa süreli hapis cezası ertelenen kişilere Kanun'un 53. maddesinin uygulanmayacağı ve bu şekilde hırsızlık suçundan aldığı kısa süreli hapis cezası ertelenenlerin Anayasa'nın 76. maddesindeki düzenlemeye rağmen milletvekili seçilme hakkı elde etmiş olacakları, kısa süreli hapis cezası ertelenmiş olanların seçme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan yoksun bırakılamayacak olmasına karşın, mahkûm olduğu hapis cezası kısa süreli olmamakla birlikte, iki yıl veya daha az süreli olması nedeniyle Kanun'un 51. maddesi gereğince ertelenen kişilerin seçme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan, mahkûm olunan hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar yoksun bırakılacakları, bu durumun da, hapis cezası ceza infaz kurumunda infaz edilmeyen hükümlülerin bu haklarını kullanmaktan yoksun bırakılmalarına ve cezası ertelenen, kısa süreli hapis cezasına mahkûm olan kişiler ile cezası kısa süreli olmamakla birlikte, iki yıl veya daha az süreli olan kişiler arasında eşitsizliğe yol açacağı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10., 11., 12., 13., 67. ve 76. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

57. İtiraz konusu ibare ile "*kısa süreli hapis cezası ertelenmiş*" kişiler hakkında Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkra hükmünün uygulanmayacağı belirtilmiştir. Buna göre, kasten işledikleri suçtan dolayı kısa süreli hapis cezasına mahkûm olup da cezası ertelenen kişiler, seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan yoksun bırakılamayacaktır.

58. Kanun'un 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasında süreli hapis cezasının, Kanun'da aksi belirtilmeyen hallerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamayacağı, (2) numaralı fıkrasında da hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezasının, kısa süreli hapis cezası olduğu belirtilmiştir. Hapis cezalarının ertelenmesine ilişkin düzenlemeye ise Kanun'un 51. maddesinde yer verilmiş ve işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezasının ertelenebileceği ifade edilmiştir.

59. Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, kasten işlediği suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm olan kişinin seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan yoksun bırakılacağı kuralı getirildikten sonra, itiraz konusu ibare ile "*kısa süreli hapis cezası ertelenmiş*" olan kişiler hakkında (1) numaralı fıkra hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmek suretiyle bu kişilerin seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan yoksun bırakılmamaları amaçlanmıştır.

60. Ceza hukukunun toplumun kültür ve uygarlık düzeyi, sosyal ve ekonomik yaşantısıyla ilgili bulunması nedeniyle suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza

muhakemesi alanında sistem tercihinde bulunulması Devletin ceza siyaseti ile ilgilidir. Hukuk devletinde, kanun koyucu ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde yetkisini kullanırken, Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla, toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunun hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımını ile karşılanacağı, nelerin indirim veya artırım sebebi olarak kabul edilebileceği, hangi cezaların seçenek yaptırımlara çevrilebileceği veya ertelenebileceği ve hangi suçların hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamında kalacağı gibi konularda takdir yetkisine sahiptir.

61. Kanun'un 53. maddesinin gerekçesinde, ceza siyasetini belirleme konusunda kanun koyucunun sahip olduğu takdir yetkisine dayanılarak, kişinin işlediği suçun cezasının belli bir ağırlığın üzerinde olmasının, toplumsal güven ilişkisinin önem arz ettiği belli hakların kullanılması bakımından bir yoksunluk hâli olarak kabul edildiği belirtilmiştir. Bu düşünceden hareketle, kanun koyucu tarafından sahip olunan takdir yetkisi çerçevesinde, ertelenen hapis cezaları arasında bir ayırma gidilmesinde ve yalnızca kısa süreli hapis cezalarının ertelenmesi halinde hükümlülerin seçme hakkından yoksun bırakılmamasına yol açan düzenleme getirilmesinde, bu yönüyle Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

62. Öte yandan işledikleri suç kısa süreli hapis cezasını gerektiren kişiler ile kısa süreli olmamakla birlikte, iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren kişiler, suçun kamu düzeninde meydana getirdiği tahribatın ağırlığı bakımından aynı konumda bulunmadıklarından, kanun koyucunun bu kişileri seçme ehliyeti yönünden farklı kurallara tabi kılması, Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

63. Demokrasilerde devlet yönetiminin olmazsa olmaz koşullarından olan seçimlere katılım, seçme hakkının en geniş şekilde kullanılması ile anlam kazanacağından Anayasa'nın ve ona uygun olarak çıkarılacak kanunun belirleyeceği zorunlu durumlar dışında bu hakkın kısıtlanmaması gerekir. Bu bağlamda kısa süreli hapis cezası ertelenmiş olan kişilerin seçme hakkından yoksun bırakılmamalarında Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

64. Anayasa'nın 76. maddesinde milletvekili seçilme yeterliliği düzenlenmiş olup, milletvekili seçilebilme yeterliliğine sahip olabilmek için aranan nitelikler arasında, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis cezasına hüküm giymemiş olmak, zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymemiş olmak koşuluna yer verilmiştir.

65. İtiraz konusu ibare ile kısa süreli hapis cezası ertelenmiş kişiler, seçilme ehliyetinden yoksun bırakılamayacaktır. Bu bağlamda itiraz konusu ibareyle, ertelenen kısa süreli hapis cezaları bakımından Anayasa'nın 76. maddesinde açık ve ayrıntılı bir şekilde belirtilen milletvekili seçilme yeterliliğine ilişkin düzenleme genişletilmektedir. Oysa 76. maddede yer alan düzenlemenin amacı yasama yetkisini kullanacak kimselerin birtakım nitelikleri taşımasının teminidir. Bu bağlamda milletvekili seçilme yeterliliğine ilişkin şartların değiştirilmesi ancak Anayasa'da yapılacak bir değişiklik ile mümkün olabilir. Dolayısıyla Anayasa'da yer alan milletvekili seçilme yeterliliği hükümlerinde değişiklik niteliğinde olan itiraz konusu ibare, maddenin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"seçilme ehliyetinden."* ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırıdır.

66. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu ibare, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*seçme ve.*" ibaresi yönünden Anayasa'nın 2., 10. ve 67. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

67. İtiraz konusu ibare, Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*seçilme ehliyetinden.*" ibaresi yönünden Anayasa'nın 76. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

68. İbarenin Anayasa'nın 11., 12. ve 13. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

69. Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*ve diğer siyasi hakları kullanmaktan*" ibaresi iptal edildiğinden, itiraz konusu ibarenin anılan bentte yer alan "*ve diğer siyasi hakları kullanmaktan*" ibaresi yönünden iptali talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

V- HÜKÜM

26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin;

A- (1) numaralı fıkrasında yer alan "*Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;.*" bölümünün, fıkranın (b) bendinde yer alan "*seçilme ehliyetinden.*" ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B- (1) numaralı fıkrasında yer alan "*hapis cezasına.*" ibaresinin, fıkranın (b) bendinde yer alan;

1- "*Seçme ve.*" ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

2- "*seçilme ehliyetinden.*" ibaresi yönünden iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

C- 1- (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*ve diğer siyasi hakları kullanmaktan*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

2- (1) numaralı fıkrasında yer alan "*hapis cezasına.*" ibaresinin, fıkranın (b) bendinde yer alan "*ve diğer siyasi hakları kullanmaktan*" ibaresi yönünden iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

D- (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*Seçme ve.*" ibaresinin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

E- (2) numaralı fıkrasının, maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan;

1- "*Seçme ve seçilme ehliyetinden.*" ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

2- "*ve diğer siyasi hakları kullanmaktan*" ibaresi yönünden iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

Esas Sayısı : 2014/140
Karar Sayısı : 2015/85

F- (4) numaralı fıkrasında yer alan "*Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya.*" ibaresinin, maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan;

1- "*Seçme ve.*" ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

2- "*.seçilme ehliyetinden.*" ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

3- "*.ve diğer siyasi hakları kullanmaktan*" ibaresi yönünden iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

8.10.2015 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Zühtü ARSLAN

Başkanvekili

Burhan ÜSTÜN

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Hasan Tahsin GÖKCAN

Esas Sayısı : 2014/140

Karar Sayısı : 2015/85

Üye

Kadir ÖZKAYA

Üye

Rıdvan GÜLEÇ